

JÄLKIHUOLTO

Jälkihuollon toteutumista haastavia ja tukevia tekijöitä, jälkihuollon täydellistä prosessia ja esimerkkejä konkreettisista ongelmista on koottu yhteen Pesäpuu ry:n UP2US-hankkeen nuorten kehittäjäryhmässä vuonna 2019 ja 2021. Työskentelyyn on osallistunut 12 nuorta aikuista, joilla kaikilla on kokemusta sijaishuollosta ja jälkihuollosta.

LASTENSUOJELUN KEHITTÄMISYHTEISÖ

Työskentelyä on ohjannut ja sen pohjalta koostanut
Pesäpuu ry:n asiantuntija Onni Westlund,
onni.westlund@pesapuu.fi
p. 045 886 3326.

Tekijöitä, jotka nuorten mielestä haastavat tai estävät jälkihuollon toteutumista:

ASENTEET

Ammattilaisten asenteet saattavat synnyttää pelkoa, jossa omista mokailuista ei uskalla kertoa, koska pelkää tulevansa tuomituksi siitä työntekijöiden taholta. Myös yhteiskunnassa vallalla olevat asenteet, jotka kyseenalaistavat jälkihuollossa olevien nuorten tukemisen rahoittamisen synnyttää nuorille paineita.

KUKA TUKEE?

Jälkihuollon toteutumista haastaa ja estää se, jos kemiat eivät kohtaa jälkihuollosta vastaavien työntekijöiden kanssa. Nuorten mielipidettä ei oteta huomioon siitä, että kuka häntä voisi parhaiten tukea ja millä tavoin eikä pysty vaikuttamaan siihen, kuka tukee ja mistä jälkihuoltoa tarjotaan.

MUUTTO TOISELLE PAIKKAKUNNALLE

Oma elämä saatetaan haluta aloittaa uudella paikkakunnalla, sinne saatetaan muuttaa opiskelun, työn tai ihmissuhteiden perässä tai sijaishuoltopaikka on vain yksinkertaisesti niin kaukana kaikista mahdollisuuksista, että siellä oman elämän aloittaminen ei ole edes mahdollista. Pitkät välimatkat turvallisiin ihmisiin haastavat niiden jatkuvuutta ja eri tahojen mahdollisuuksia tukea nuorta jälkihuollossa.

OMAT OIKEUDET

Tietämättömyys omista oikeuksista ja mihin on oikeutettu, jos ei tiedä mitä jälkihuoltoon kuuluu ja mihin on oikeutettu, ei osaa myöskään vaatia niiden toteutumista.

SOSIAALITYÖN RESURSSIT

Sosiaalityöntekijöiden ja jälkihuollon sosionomien (ohjaajien) riittämättömät resurssit toteuttaa jälkihuolto suunnitelmallisesti, tavata nuorta riittävän usein ja tehdä asioita yhdessä. Työntekijät saattavat vaihtua usein jälkihuollossa eikä esimerkiksi hyvää ja luotettavaa suhdetta yhdessä vanhan tutun työntekijän kanssa ole mahdollista jatkaa sijaishuollosta jälkihuoltoon siirryttäessä. Työntekijöiden vaihtuvuus ja kiire tarkoittaa sitä, että nuoret eivät tunne työntekijöitä eikä työntekijät nuorta, työntekijöihin ei luoteta eikä heiltä tunnu luontevalta pyytää apua, jos sitä tarvitsee.

KILPAILUTUKSET

Kilpailutusprosessit kesken jälkihuollon voivat tarkoittaa nuorelle sitä, että hyvät ja luotettavat ihmissuhteet katkeavat kesken jälkihuollon. Jatkuvien ja vaihtuvien ihmissuhteiden kanssa eläneenä jälleen kerran uuteen työntekijään tutustuminen ei motivoi, jonka seurauksena jälkihuollon voi jättää kesken, vaikka tietäisi siitä olevan itselleen hyötyä.

SUUNNITTELEMATTOMUUS

Jos jälkihuoltoa ei suunnitella tai siitä ei puhuta riittävästi etukäteen, se saattaa mennä sähläämiseksi ja toteutua hyvin suunnittelemattomasti. Kummassakin tapauksessa suurimpana riskinä on se, että jälkihuollosta ei tämän seurauksena saa tarvitsemaansa apua ja tukea. Keskeinen haaste suunnittelemattomuuteen liittyy myös tiedon siirtymiseen, nuoresta ei tiedetä mitään eikä tiedot välity työntekijöille.

PAKKOMUUTTO

Kulttuuri, jossa nuoren on pakko muuttaa sijaishuoltopaikasta heti, kun täyttää 18 vuotta haastaa hyvää jälkihuoltoa. Osa nuorista ei ole valmiita eivät halua muuttaa omilleen heti täysi-ikäistyttyään. Erityisesti tämä koskee lastensuojelulaitoksissa asuvia nuoria mutta myös perhehoidosta nuoret muuttavat omilleen ikätovereitaan aikaisemmin.

ELÄMÄSSÄ MENEÄ LIIAN HYVIN

Tai ainakin vaikuttaa siltä. Nuoret, joilla ainakin ulkoapäin tarkasteltuna menee elämässä asiat hyvin jäävät usein vaille jälkihuollon tukea. Tukea ei tarjota, kerrota mahdollisuuksista ja tuoda esille, että sitä on tarjolla. Ollaan enemmän kiinnostuneita niistä ulkoisista suoritteista, kuten koulusta ja työstä, kuin siitä, että mitä ja miten nuori itse kokee omat asiansa.

LÄHEISET

Useiden nuorten kohdalla ne sijoituksen ja huostaanoton taustalla olevat syyt läheisten osalta eivät ole poistuneet nuoren sijaishuollossa asumisen aikana. Riskinä onkin, että läheiset saattavat vetää mukaan omaan haitalliseen elämäntapaansa. Läheiset eivät välttämättä saa tarvitsemaansa tukea, jolloin nuori joutuu tukemaan heitä sen sijaan, että pääsisi aloittamaan omaa elämäänsä ja kuormittuu hoivataakan alla.

JÄRJESTELMÄ

Kuka maksaa ja kenen vastuulla mitkäkin asiat ovat, näyttäytyy nuorille kuormittavana, haastaa palveluiden saamista ja hyvän jälkihuollon toteutumista. Kelan ja sosiaalityöntekijöiden kanssa erilaisten raha-asoiden selvittelyssä saattaa mennä useita kuukausia, jonka aikana tuloja ei ole, mutta menoja kyllä on-

ITSENÄISTYMISSVARAT

Mitä ne ovat? Yhdenvertaisuus itsenäistymisvarojen kohdalla ei toteudu. Saattaa olla niin, että nuorelle ei ole kertynyt yhtään itsenäistymisvaroja lähes koko elämän kestäneen huostassa olon aikana. Itsenäisen elämän aloittaminen puhtaalta pöydältä ilman rahaa on haasteellista. Myös itsenäistymisvarojen käyttöön saaminen vaihtelee, ne saatetaan maksaa kaikki kerrallaan tilille, jonka seurauksena ainakin osa niistä saatetaan käyttää suunnittelemattomasti ja holtittomasti. Toisaalta itsenäistymisvarojen käyttöön saamista saattaa joutua anelemaan, vaikka niille olisi selkeä ja konkreettinen käyttökohde, kuten esimerkiksi ajokortti tai sohva asuntoon.

Tekijöitä, jotka nuorten mielestä tukevat onnistuneen jälkihuollon toteutumista:

HAASTEET TULISI KORJATA

Edellä esitettyjen haasteiden ja esteiden korjaamisella onnistunut jälkihuolto olisi mahdollista.

HYVÄ TYÖNTEKIJÄ

Nuori tietää, kuka tai ketkä ovat hänen omia työntekijöitään, hänellä on heidän yhteystietonsa, työntekijät saa kiinni ja he vastaavat viesteihin ja puhelimeen. Tapaamisia työntekijöiden kanssa olisi riittävästi, niihin olisi varattu riittävästi aikaa ja ohjaajan kanssa voisi tehdä myös kivoja yhteisiä juttuja, kuten käydä vaikka kahvilassa vaihtamassa kuulumisia. Työntekijä olisi aktiivinen, tuttu ja suhde häneen olisi luottamuksellinen sekä hänen kanssaan tulisi hyvin juttuun. Nuorta kuultaisiin, hänestä ja hänen elämästään oltaisiin aidosti kiinnostuneita, nuorta tuettaisiin ja kannustettaisiin.

VERTAISTUKI

Nuorilla tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet saada vertaistukea muilta jälkihuollossa olevilta ja sijaishuollosta itsenäistyneiltä nuorilta, jos he sitä haluavat. Osana jälkihuoltoa voitaisiin järjestää myös yhteisiä hetkiä kaikille nuorille, jotka ovat jälkihuollossa.

KUKA TUKEE?

Jälkihuollon toteutumista haastaa ja estää se, jos kemiat eivät kohtaa jälkihuollosta vastaavien työntekijöiden kanssa. Nuorten mielipidettä ei oteta huomioon siitä, että kuka häntä voisi parhaiten tukea ja millä tavoin eikä pysty vaikuttamaan siihen, kuka tukee ja mistä jälkihuoltoa tarjotaan.

YMMÄRRETTÄVÄ TIETO

Nuorten elämään liittyvän tiedon pitäisi olla ymmärrettävää ja työntekijöiden tulisikin varmistaa, että nuori ymmärtää hänen omat oikeutensa, tuen mahdollisuudet ja myös velvollisuudet, jotka itsenäiseen elämään liittyvät. Koko jälkihuollon tulisi olla ymmärrettävää ja selkeää nuorille.

YHDENVERTAISUUS

Taloudellinen tuki on monelle nuorelle merkittävä asia jälkihuollossa, jonka avulla itsenäistyminen on mahdollistunut ja helpottunut. Se, että ei tarvitse ottaa opintolainaa, tukee merkittävästi opiskelevia nuoria. Taloudellisen tuen tulisi kuitenkin olla yhdenvertaista, tällä hetkellä esimerkiksi toisessa kunnassa tuetaan avoimen yliopiston opintoja, toisaalla taas ei. Taloudellisen tuen lisäksi olisi tärkeää keskustella taloustaidoista ja muista omaan talouteen liittyvistä asioista.

VALVONTA

Jälkihuoltoa valvomalla voitaisiin varmistua siitä, että nuorten oikeudet yhdenvertaisiin palveluihin toteutuvat ja näin entistä laajemman nuorten joukon jälkihuolto voisi olla onnistunutta.

JOKU MUISTAISII JOULUNA JA SYNTTÄREINÄ

Nuoret toivovat, että joku muistaisi heitä edes jouluna ja synttäreinä, ettei tarvitsisi jäädä ihan yksin. Vähimmillään tämä voisi olla vaikka vaan tekstarin tai muun viestin lähettämistä, mutta siihen voisi liittyä myös lisäksi esimerkiksi joku pieni lahja tai vastaava.

LÄHEISTEN TUKI

Jos nuori haluaa, voisiko jälkihuollon työntekijä olla yhteydessä myös nuoren läheisiin ja tavata myös heitä? Onnistunutta jälkihuoltoa tukee myös läheiset ja heidän mukaansa ottamisensa osaksi jälkihuoltoa, jos se käy nuorelle. Toisaalta taas onnistunutta jälkihuoltoa tukee se, jos läheiset saavat muualta apua ja tukea, jos sitä tarvitsevat, eivätkä nuorten tarvitse hoitaa heidän asioitaan.

TÄYDELLINEN JÄLKIHUOLTO

Nuorten kanssa on hahmoteltu heidän näkökulmastaan täydellisen jälkihuollon prosessia niin, että se tukisi nuorten itsenäistymistä parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä on kuvaus ihanteellisesta tilanteesta, jota tulee tietysti pystyä soveltamaan esimerkiksi huomioiden sen, koska nuori on sijoitettu, mikä on sijaishuoltomuoto ja mitkä ovat nuorten yksilölliset tarpeet ja toiveet.

15–16-VUOTIAANA JÄLKIHUOLTOON SIIRTYMISEN SUUNNITTELU ALKAA

Viimeistään tässä vaiheessa jälkihuoltoon siirtymisestä aloitetaan keskustelemaan aktiivisemmin. Kerrotaan sen sisällöstä, nuoren oikeuksista jälkihuollon aikana, esimerkiksi mahdollisuuksista opiskella ja millä kaikin keinoin nuoria tuetaan jälkihuollon aikana. Kerrotaan myös kaikista muista palveluista ja tukitoimista, joita on mahdollisuus saada jälkihuollon aikana. Asioista ei kerrota vain kertaalleen vaan niihin palataan aktiivisesti koko ajan itsenäistymisen lähestyessä. Tässä kohtaa aloitetaan myös harjoitella itsenäistymiseen liittyviä taitoja, kuten esimerkiksi ruoanlaittoa, miten verokorttien kanssa toimitaan, taloustaitoja ja taloudenpitoa. Harjoitellaan pikkuhiljaa, jotta kaikki ei tule kerralla, kun tulee täysi-ikäiseksi.

Tavoitteena on saada jälkihuollon kokonaisuus nuorelle ymmärrettäväksi ja puhua itsenäistymisestä mahdollisuutena oman elämän aloittamiseen, jota ei kuitenkaan tarvitse tehdä yksin. Tehdään myös selväksi se, että 18-vuotiaana ei ole pakko muuttaa mihinkään, jos ei sitä itse toivo ja asuminen sijaishuoltopaikassa on mahdollista! Uhkakuvien maalailu ja itsenäistymiseen liittyvillä vastuilla pelottelu ei ole toimiva ratkaisu, jolla itsenäisyyttä kohti tulisi kulkea ja kannustaa.

17-VUOTIAANA JÄLKIHUOLTOON SIIRTYMINEN TULEE ENTISTÄ AJANKOHTAISEMMAKSI

Tässä kohtaa alkaa aktiivisempi valmistautuminen jälkihuoltoon. Näitä on tärkeitä käydä läpi, vaikka tässä kohtaa nuori kokisi, että aikoo asua sijaishuoltopaikassa vielä täysi-ikäistyttyään, sillä joskus mieli saattaa vaihtua nopeastikin sitten, kun itsenäistyminen on tosiasiallisesti mahdollista ja ainoastaan omasta halusta kiinni.

Nuorten kanssa on tärkeää käydä edelleen läpi sitä, minkälaisia oikeuksia ja mahdollisuuksia jälkihuoltoon ja itsenäisen elämän aloittamiseen liittyy. Lisäksi on tärkeä puhua niistä velvollisuuksista, joita yhteiskunnassa täysi-ikäisillä on. Velvollisuuksista ei kuitenkaan tarvitse pelästyä, sillä jälkihuollon työntekijät tulevat olemaan tukena. Mitä konkreettisemmin nuoren oikeuksia ja velvollisuuksia käsitellään, sitä ymmärrettävämmäksi ne tulevat.

Itsenäisen elämän lähestyessä on tärkeää pysähtyä myös yhdessä pohtimaan sitä, minkälaiset omat ja läheisten voimavarat ovat sillä hetkellä. Keitä läheisiä nuorella on elämässään, jotka voivat tukea itsenäistymisessä ja miten itse nuori kokee omat voimavaransa itsenäisyyteen siirryttäessä. Läheisten kohdalla kannattaa käydä keskustelua heidän jaksamisestaan, mahdollisista haasteista, jotka saattavat kuormittaa jälkihuollon aikana. Näitä kannattaa mahdollisuuksien mukaan tehdä niin, että mukana ovat myös tulevat jälkihuollon työntekijät. Jälkihuollon sosiaalityöntekijän ja sosionomien tapaaminen esimerkiksi omassa sijaishuoltopaikassa on hyvä tehdä hyvissä ajoin ja aloittaa siirtymävaiheen työskentelyä yhdessä eri työntekijöiden kanssa.

Nuorille on hyvä koota olemassa olevaa muutakin tietoa jälkihuollosta ja mistä sitä voi saada, jos ja kun aihe kiinnostaa. Tietoa saa kysymällä esimerkiksi sijaishuoltopaikan aikuisilta, omalta sosiaalityöntekijältä, vertaisilta, videoilta ja kirjallisista oppaista

18-25-VUOTIAANA JÄLKIHUOLLOSSA

Nuori voi aloittaa oman itsenäisen elämän turvallisesti, koska hän on tavannut jälkihuollon työntekijät jo ennen varsinaista siirtymään jälkihuoltoon. Lisäksi nuori on saanut riittävästi apua esimerkiksi asunnon etsintään ja muihin käytännön asioihin sekä saa 18-vuotiaana asua itselleen mieluisassa ja turvallisessa paikassa, kuten esimerkiksi sijaishuoltopaikassa, omassa asunnossa tai tuetussa asumisessa. Varmistetaan kaikkien elämän perustarpeiden toteutuminen. Nuorta voidaan tavata myös nuoren omassa kodissa, jos se hänelle sopii.

Nuori tietää, että hänen tarvitse selviytyä tai tehdä kaikkea itse, vaan hänelle on selvää, keneltä hän voi saada apua ja tukea itseään askarruttaviin asioihin. Nuori saa ottaa palaveriinkin mukaan itselleen tärkeän henkilön, kuten esimerkiksi avopuolison, niin halutessaan.

Nuorelta kysytään aktiivisesti mitä kuuluu, onko jotain, jossa tarvitsee apua tai tukea? Joku siis välittää nuoresta. Työntekijät ovat kiinnostuneita nuoresta ja nuoren tilanteesta, mutta antavat tilaa myös itsenäistymisen harjoitteluun ja omaan elämään, eivätkä kyttää nuoren tekemisiä. Nuori saa apua mahdollisiin haasteisiin, kuten Kelan tukiviidakoissa selviämiseen. Nuorta tuetaan ja kannustetaan arjen taitojen opettelussa, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Kerrotaan olemassa olevista palveluista ja toiminnoista, jotka voisivat tukea nuorta ja hänen hyvinvointiaan sekä kannustetaan ja saatetaan tarvittaviin palveluihin.

Nuoren kanssa työskennellään aktiivisesti kohti unelmien ja tavoitteiden saavuttamista, jos näitä ei ole, työskennellään aktiivisesti niiden löytämiseksi. Työntekijät ovat aktiivisia, kertovat nuorille erilaisista koulu-, työ- ja harrastusmahdollisuuksista sekä siitä, miten voivat nuoria niihin liittyen tukea. Työntekijät ovat aktiivisia myös silloin, kun kaikki näyttää ulkoapäin tarkasteltuna menevän hyvin. Nuorille voidaan tarjota kokemuksia työelämästä esimerkiksi kesätöinä ja sijaisuuksina, jos näistä ei ole aikaisemmin kokemusta.

Tuetaan olemassa olevia turvallisia ihmissuhteita ja niiden muodostamista, sijaishuolto paikassa saa vierailia, jos niin haluaa. Läheisten kanssa työskennellään ja heistä huolehditaan, jos sille on tarvetta. Jos läheisillä on huolta nuoresta, he tietävät keneen olla yhteydessä ja voivat olla nuoren suostumuksella mukana itsenäisen elämän rakentamisessa.

Nuorten kanssa työskennellään oman elämäntarinan äärellä, tuetaan ja autetaan sen eheäksi rakentumisessa ja rakentamisessa. Kerrotaan mahdollisuudesta saada omat asiakirjat tutustuttavaksi ja ollaan turvallisesti läsnä ja saatavilla, kun nuori haluaa tutustua omasta elämästään kirjoitettuihin dokumentteihin. Autetaan nuorta käsittelemään omia haastaviakin kokemuksia aikaisemmin elämässä ja tarvittaessa autetaan nuorta löytämään ja saamaan myös muuta apua tämän toteuttamiseen.

Kannustetaan ja rohkaistaan nuoria erilaisiin vertais- ja kehittäjätoimintoihin mukaan, joissa nuoret pääsevät tapaamaan vertaisiaan ja luomaan positiivisia merkityksiä myös haastaville kokemuksille osallistumalla kehittämis- ja vaikuttamistyöhön.

Nuorille tarjotaan monialaista tukea omaan vanhemmuuteen, pohditaan esimerkiksi asioita, jotka haluavat omasta lapsuudesta säilyttää ja asioista, joita ei halua siirtää omalle lapselleen. Tuetaan vanhemmuudessa, palveluihin liittyvissä asioissa ja tarjotaan mahdollisuuksia tavata muita nuoria, jotka ovat samankaltaisessa tilanteessa.

Jälkihuollon loppumista kohden tehdään suunnitelmallista erotyöskentelyä, yhteisen matkan reflektointia ja mietitään tulevaisuutta. Mikäli nuorella on palvelutarpeita vielä jälkihuollon päättyessä, toteutetaan siirto muihin palveluihin suunnitelmallisesti ja saattaen vaihtaen.

Jälkihuolto on vapaaehtoista, joten nuorille tulee tehdä selväksi, että se ei ole pakollista. Jokaisella nuorella on kuitenkin mahdollisuus palata takaisin jälkihuoltoon ja kaikkiin, joilla tämä oikeus on mutta eivät ole palvelun piirissä, pidetään edes jonkinlaista yhteyttä.

Pienimmillään tämä yhteys on pari kertaa vuodessa tapahtuva muistutus siitä, että tukea ja apua on saatavilla heti, kun sellaista haluaa ottaa vastaan.

MITEN HYVIN JÄLKIHUOLTO KANNATTELEE NUORTEN MIELESTÄ ITSENÄISTYMISSÄ JA KOHTI AIKUISUUTTA?

Osan nuorten mielestä se ei juurikaan kannattele, koska ei ole koskaan saanut jälkihuollosta mitään konkreettista apua, sosiaalityöntekijöiden vaihtumiset hoidetaan postilla tulevilla kirjeellä, joka lisää etäisyyden kokemusta. Ensimmäisen sosiaalityöntekijän on nähnyt, toista ja kolmatta ei koskaan. Toisaalta taas joillakin on myös parempia kokemuksia. Jälkihuolto pystyy siis nykyään kannattelemaan nuoria kohti itsenäistymisessä ja kohti aikuisuutta hyvin vaihtelevasti. Yleensä se tarkoittaa taloudellista kannattelua, kaikkien kohdalla ei sitäkään, kun itsenäistymisvaroja ei olla kerätty ja harrastamiseen, avoimeen opiskeluun tai muuhun ei ole tarjolla taloudellista tukea.

"Kelan kanssa yhteistyössä on haasteita, käytännöt vaihtelevat eikä talousasioihin meinaa saada tukea, vaikka sosiaalityöntekijä olisi luvannut niitä hoitaa. Usein oletetaan, että kaikki menee hyvin, kun on joskus mennyt hyvin. Apua on vaikea saada, jos ongelmat eivät näy päälle päin. Avun hakemisen kynnyks on korkea, kun joutuu kokemaan häpeää, jonka takia avun hakemisen voi jättää väliin. Tietämättömyys myös esim. sosiaalityöntekijöiden lomista saattaa aiheuttaa monenlaisia sotkuja, joita ei voi hoitaa, ennen kuin sosiaalityöntekijä palaa."

Hyvänä kokemuksena se, että joskus taloudellista tukea on saanut opintojen suorittamiseen ja joskus sama sosiaalityöntekijä, josta oli tullut tärkeä ja suhde oli hyvä, jatkoi työntekijänä myös jälkihuoltoon.

MITEN HYVIN JÄLKIHUOLTO PYSTYY NUORTEN NÄKEMYKSEN MUKAAN OTTAMAAN HUOMIOON PERHEEN TAI SUVUN HUONO-OSAISUUTTA, NS. YLISUKUPOLVISTA HUONO-OSAISUUTTA?

Ei sitä olla otettu huomioon. On luotettu siihen omaan, yksilön, pärjävyyteen: ”Kyllä sä pärjää ja olet oma-aloitteinen”, vaikka samaan aikaan esimerkiksi ei olisi mitään tietoa työelämään liittyvistä käytännöistä, kuten vaikka veroasioissa.

Jäänyt täysin yksin. Suurin osa läheisistä kuolleita tai sairaseläkkeellä esimerkiksi erilaisten päihde- ja mielenterveysongelmien takia. Ei ole ketään, keneltä kysyä sellaisia asioita, joita oletetaan tietävän. Miten yhteiskunnassa toimitaan, kukaan ei ole koskaan kertonut tai näyttänyt mallia. Tietämättömyys esim. sosiaalisista säännöistä ja muista asioista on voinut johtaa siihen, että aktiivisesti välttelee, jättää väliin tai joutuu käsittämättömällä tavalla ponnistelemaan sosiaalisissa tilanteissa, koska ei tiedä miten niissä toimitaan. Ei ole myöskään otettu huomioon mitenkään sitä, että jälkihuollon aikana on kuollut useampia läheisiä ja tuttuja, joka on yleisempää, kun on kaikenlaista huono-osaisuutta. Puhutaan useammista ihmisistä 18–21-vuotiaana ja yli kymmenestä 18–25-vuotiaana.

Sijaishuollosta jälkihuoltoon siirryttäessä kaikki läheissuhteet on unohdettu eikä niitä ole oikein millään tavalla huomioitu. Myös kannattelevat ja turvalliset läheissuhteet sekä niiden ylläpitäminen on jäänyt omalle vastuulle, jonka seurauksena ne on sitten mahdollisesti kaikki lakanneet olemasta, kun ei ole ollut voimia, osaamista tai kykyä ylläpitää niitä.

Ei näitä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen liittyviä asioita ole käsitelty yleensä edes sijaishuollon aikana, eikä läheissuhteista olla oltu kiinnostuneita sielläkään.

Edunvalvontaa on ollut vaikea saada, vaikka sitä olisi itselleen toivonut. Rahat on voinut sitten mennä esimerkiksi läheisten asioita hoitaessa ja laskuja maksaessa.

MITEN KUNNAN ORGANISAATIOT PYSTYVÄT OLEMAAN NUORTEN TUKENA?

Kaikki kuntien toiminta tuntuu aika byrokraattiselta ja haastavalta, jota voi olla vaikea ymmärtää. Kunnissa ei ole riittävästi tietoa nuorten toiveista ja tarpeista. Toisaalta osassa kunnista, ja kuntien alueella toimivilla järjestöillä ja muilla palveluntuottajilla, on monenlaista toimintaa ja hienoja juttuja, mutta kukaan ei kerro niistä nuorille tai ne ovat vaikeasti löydettävissä. Jokaisessa kunnassa on myös omat sääntönsä, tapansa ja kaikki muukin tekeminen. Palveluiden välinen yhteistyö ei myöskään aina toimi, vaan eri palveluiden edustajat voivat tapella keskenään siitä, kuka on oikeutettu mihinkin ja kuka maksaa minkäkin. Pahimmillaan nuoret jäävät näissä tilanteissa niiden keskelle.

MITKÄ TAHOT OVAT NUORTEN MIELESTÄ ONNISTUNEET PARHAITEN TUKEMISESSA AIKUISUUTEEN JA ITSENÄISYYTEEN?

Osalla nuorista sosiaalipalvelut eli pääasiassa lastensuojelun sijais- ja jälkihuolto on onnistunut parhaiten, valitettavasti ei kuitenkaan kaikilla.

Terveyspalveluissa on voinut tulla haasteita ja leimaa siitä, että on jälkihuollon asiakas, jonka takia erilaisia palveluita on voinut olla vaikea saada ja niitä on palautetta jälkihuollon työntekijöiden selvitettäväksi. Toisaalta taas esimerkiksi neuvola on onnistunut tukemaan vanhemmuudessa, soitellut jälkihuoltoon, että voisiko sieltä ihmiset vastata nuorten yhteydenottoihin, ohjattu neuvolan sosiaalityöntekijälle ja saatu perhepalvelua. Jotkut ovat saaneet apua esim. nuorisopsykiatrisesta osastohoidosta, osalla on mennyt yli vuosi saadakseen apua vakavaan masennukseen terveyskeskuksesta.

Kunnan työllisyyspalveluista ei ole juuri ole ollut apua tai niiden olemassaolosta ei ole ollut edes tietoa. TE-palveluissa vakavaa masennusta sairastavalle nuorelle oli sanottu, että kaikki on joskus masentuneita ja nyt pitää ottaa itseä niskasta kiinni. Nuori ei enää koskaan mennyt TE-toimistoon.

Koulutuspalveluihin liittyen jälkihuolto on tukenut taloudellisesti, muuten sieltä ei ole apua saanut.

Järjestöistä apua oli saatu esim. Ensi- ja turvakotien perheryhmistä ja muusta ryhmätoiminnasta. Nuoret nostivat esiin myös sen, että Pesäpuu ry:n työntekijät auttavat ja tukevat, siellä pääsee kehittämään ja tekemään kivoja juttuja sekä se on ensimmäinen paikka, jossa on saanut tavata vertaisia.

Aineisto kerättiin juuri tällaisessa ryhmässä, eli tämä otettava huomioon.